

NIET VOOR PUBLICATIE

ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE 1963

16 OKTOBER 1962

INLEIDING

In deze tijd worden aan de samenleving rijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Zij is tevens betrokken in hevige spanningen en veranderingen en in een worsteling van de geesten dezer eeuw met de Geest van het Koninkrijk Gods.

De A.R. Partij wil als Christus-belijdende partij werken in het schriftuurlijk besef van haar kracht, die in menselijke zwakheid wordt volbracht. Van dit besef uit wil zij haar bijdrage leveren aan een goede binnenlandse politiek en aan het aandeel van ons land in een voorspoedige en rechtvaardige ontwikkeling der internationale samenleving.

Zij ziet als hoofdlijnen van een volk en wereld dienend beleid:

- a. de erkenning van Gods Majesteit in en boven de stormachtige gebeurtenissen van deze tijd en van de menselijke afhankelijkheid van Zijn genade in Jezus Christus, gepaard gaande met de eis tot gehoorzaamheid aan Zijn geboden;
- b. de handhaving in een democratisch staatsbestel van de geheel eigen plaats van het ambt der Overheid, als een bijzondere, bewarende instelling van God;
- c. het recht doen aan de eigen taak en verantwoordelijkheid der burgers, zowel individueel als in hun verschillende verbanden en contacten;
- d. een positief beleid der Overheid, gericht op vrijheid en gerechtigheid, met name op het zijn van een schild voor de zwakken;
- e. het tegengaan van een ongeremde concentratie van de overheidsmacht en een terugtreden der Overheid waar zulks mogelijk is;
- f. bevordering van de ontwikkeling van nieuwe maatschappijvormen, waardoor een concentratie van de macht van enkelen op economisch gebied wordt tegengegaan en waardoor de verantwoordelijkheid van allen, die bij economische activiteiten betrokken zijn, ook in de organisatievormen daarvan, tot haar recht komt.
- g. bevordering van een geordende en rechtvaardige internationale samenleving in het kader van de Verenigde Naties en daarbuiten;
- h. medewerking aan het ontstaan en tot ontwikkeling brengen van nieuwe democratische staatkundige vormen in Europees verband, ten einde een in deze tijd doeltreffende vervulling van het overheidsambt te bevorderen;
- i. bevordering van de samenwerking met ontwikkelingslanden en -gebieden en van het besef van roeping daartoe in onze Westerse samenleving;
- j. het samenwerken en, waar mogelijk, samenbundelen van politieke activiteiten van hen, die krachtens de belijdenis van Christus' Koningschap, in de huidige geestelijke, politieke en maatschappelijke tegenstellingen, aan een gemeenschappelijk front staan;
- k. de erkenning van de zeer bijzondere plaats van Christus' Kerk in de wereld en tevens de bescherming van die activiteiten, welke een bijdrage pogen te zijn tot het geven van een christelijke gestalte aan maatschappij en staat, zoals die o.m. in het christelijk organisatieleven tot uitdrukking komen. Deze erkenning en deze bescherming houden niet in een aantasting van de rechtsgelijkheid van alle burgers en leiden niet tot bevoorrechtiging door de Overheid van een bepaalde godsdienstige of levensbeschouwelijke gezindte;
- l. het handhaven in het openbare en maatschappelijke leven van het aparte karakter van de zondag als dag des Heren.

Van dit alles dient doortrokken te zijn hetgeen de A.R. Partij hierna als politieke wensen stelt.

I. INTERNATIONALE SAMENLEVING

De A.R. Partij is van oordeel, dat in en buiten het verband der Verenigde Naties moet worden gestreefd naar een over het algemeen aanvaarde politieke grondslag waarop een internationale rechtsorde kan worden gevestigd, die bekleed is met gezag en macht en die handelt naar rechtsnormen. Zolang deze rechtsorde ontbreekt, erkent zij de noodzakelijkheid en de plicht der Staten in Navo-verband tot het scheppen en in stand houden van een effectief verdedigingsapparaat.

Zij erkent, dat — ook en juist vanuit nationaal gezichtspunt — deze Navo onmisbaar is. Nederland dient begrip te hebben voor de grote verantwoordelijkheden en grote verplichtingen, die onze grote bondgenoten in hun eigen, in ons aller en dus ook in ons eigen belang op zich genomen hebben.

De A.R. Partij heeft oog voor de bijzondere moeilijkheden, waarvoor de jonge zelfstandige staten in Azië en Afrika staan bij het bepalen van hun politieke positie in de huidige wereldverhoudingen.

In het besef van de ontzaglijke dreiging der moderne wapenen, steunt de A.R. Partij elk ernstig streven naar internationale beperking van bewapening onder doeltreffende controle.

Het streven naar eenzijdige atoomontwapening is niet aanvaardbaar. Deze ontwapening zou de Overheid, in de gecompliceerdheid der internationale verhoudingen, de vervulling van haar roeping als zodanig onmogelijk maken.

De politieke en militaire samenwerking in het Atlantisch bondgenootschap dient uitgebreid en verdiept te worden mede door een samenwerking op economisch gebied, die de evenwichtige economische groei van de vrije wereld bevordert en daardoor aan haar kracht ten goede komt.

II. ONTWIKKELINGSLANDEN

De A.R. Partij acht het een hedendaagse sociale roeping van de eerste orde, dat de naar verhouding welvarende landen, waaronder het onze, in brede zin en op belangrijke schaal samenwerken met en financiële en personele hulp verlenen aan die landen in de wereld, welke nog in het begin van hun economische en culturele ontwikkeling staan, dan wel daarin zijn achtergebleven.

Als middelen, die daartoe dienstig kunnen zijn, komen onder meer in aanmerking:

- a. bevordering van de afzet van de producten dier landen door uitbreiding van het wereldhandelsverkeer;
- b. doeltreffende financiële hulp;
- c. technische bijstand in de ruimste zin, met name ook door het verlenen van studiebeurzen;
- d. bevordering van particuliere investeringen in deze landen.

Aan in het kader van de samenwerking te verlenen bijstand behoren geen staatkundige of handels-politieke voorwaarden te worden verbonden.

III. EUROPA

De A.R. Partij staat op het standpunt, dat de ontwikkeling van de Europese integratie, zoals die in de thans bestaande gemeenschappen een begin van verwetening heeft gevonden, doelbewust en krachtig moet worden voortgezet. Zowel door een samenvoeging der gemeenschappen als door directe verkiezingen moet deze integratie verder worden voltooid.

Ook moet zij worden uitgebreid door de toetreding van Engeland en andere Europese landen, met dien verstande, dat geen condities worden aanvaard, die aan de wezenlijke opzet van de integratie afbreuk doen.

De ontwikkeling dient voortgang te vinden naar een algemeen-politieke integratie. Bij de onderhandelingen daarover moet men uitermate voorzichtig zijn met organisatie-vormen, die worden ingegeven door krachten, welke van een werkelijke integratie afkerig zijn en die in wezen alleen Europese samenwerking wensen op zuiver inter-statelijke en inter-gouvernementele basis.

Indien daaromtrent thans nog geen overeenstemming kan worden bereikt tussen de deelnemende landen, is het beter inzake de verdere politieke vormgeving van de Europese integratie nog enig geduld te betrachten dan een weg in te slaan welke averechts is aan die, welke reeds is betreden. In de ontwikkeling van dit alles dient uiteraard aan de positie van Nederland een evenredige ernstige aandacht te worden geschonken.

IV. BETREKKINGEN MET INDONESIË

De A.R. Partij is van mening, dat wat betreft de internationale betrekkingen, ons land in het bijzonder de betrekkingen met Indonesië ter harte moeten gaan. Zij spreekt de hoop uit, dat, na de zware weg, welke is afgelegd om tot een afdoening van het Nieuw-Guinea-conflict te komen, de vele grieven en spanningen kunnen worden opgelost en in de toekomst met dit land normale betrekkingen zullen kunnen worden onderhouden.

Ons land zal er daarbij op uit moeten zijn, om zonder eigen belang voorop te stellen, deze betrekkingen zo vriendschappelijk en vruchtbaar mogelijk te doen zijn. Een goede verhouding tussen Indonesië en Nederland is bevorderlijk aan het scheppen van betere verhoudingen tussen de Westerse wereld als geheel en de zelfstandige staten van Azië en Afrika.

Daardoor worden bovendien de belangen der Papoea's en van de hier te lande of elders vertoevende Ambonnezen het best gediend.

V. KONINKRIJK

In het Koninkrijks-verband dient een hartelijke samenwerking tussen de het Rijk vormende landen bij de voortduur te worden bevorderd.

Duidelijk moet de in het Statuut voorziene plaats van de landen Suriname en de Antillen in haar volle waarde worden erkend, mede door de inschakeling van vertegenwoordigers dier landen bij het internationale werk van het Koninkrijk.

De geestelijke en stoffelijke welvaart van de beide genoemde landen worden in overeenstemming met de regeringen der beide landen krachtig met hulp van Nederland bevorderd.

VI. OVERHEIDSHUISHOUDING EN FINANCIËN

De belangrijke taak van de overheidshuishouding voor de voorziening in collectieve behoeften erkennend, is de A.R. Partij van oordeel, dat gewaakt moet worden tegen een ontwikkeling van de overheidsuitgaven, die de particuliere bestedingsmogelijkheden te veel terugdringt.

Het beleid moet erop geficht zijn op verantwoorde en stelselmatige wijze die verhouding ten gunste van de volkshuishouding te wijzigen.

Een behoedzaam financieel beleid van de Rijksoverheid is daarom noodzakelijk, terwijl de mogelijkheid van verdere belastingverlaging moet worden opgehouden. Het beleid moet voortdurend gericht zijn op een belastingpolitiek, waarbij de rechtvaardigheid ten opzichte van de verschillende groepen der bevolking wordt getoetst aan het draagkrachtbeginsel, rekening houdend met de wisselende omstandigheden.

De A.R. Partij vraagt aandacht voor de fiscale kant van het meewerken van gezinsleden in de onderneming.

VII. ONDERWIJS EN CULTUUR

Handhaving van de wezenlijke vrijheid van onderwijs is een van de primaire vereisten voor een staatkunde zoals de A.R. Partij die voorstaat. Zij zal zowel bij de uitvoering van bestaande als bij de tot standkoming en de uitwerking van nieuwe wettelijke regelingen in acht moeten worden genomen.

Financiële gelijkstelling over de gehele lijn dient uitgangspunt voor de bekostiging van het onderwijs te zijn. Aan bevoorrechtiging van het openbaar onderwijs boven het bijzonder behoort een einde te komen door met betrekking tot de zogenaamde randdiensten van het onderwijs (medisch, sociaal, psychologisch en

paedagogisch) aan particuliere initiatieven dezelfde mogelijkheden te bieden als aan de publieke. Dit moet bij de wet worden geregeld.

Voorziening in het tekort aan onderwijs-personeel en onderwijs-lokaliteiten blijft een zaak van grote urgentie.

Aan de praktische mogelijkheid tot het volgen van het verplichte onderwijs door schipperskinderen dient een bevredigende verruiming te worden gegeven.

In verband met de Europese ontwikkeling ware in overweging te nemen de geleidelijke invoering bij het lager onderwijs van het onderwijs in een niet-Nederlandse moderne taal.

Zowel voor de ontwikkeling van de in ons volk aanwezige intellectuele capaciteiten als voor de bevordering van rechtvaardige inkomens- en vermogensverhoudingen, acht de A.R. Partij het van belang, dat door alle lagen der bevolking van de in ons land aanwezige onderwijsmogelijkheden in een zo uitgebreid mogelijke zin gebruik kan worden gemaakt.

Een verdere verruiming van de financiële tegemoetkomingen dienaangaande is vereist.

De eis van subsidiëring van particuliere beroepskeuze-bureaux en van de christelijke leeszalen en bibliotheken, naar een redelijke maatstaf, houdt daarmede verband.

Radio en televisie moeten uitgaan van vrije in het volksleven gewortelde organisaties en niet van op commerciële leest geschoeide particuliere ondernemingen. De wet moet het mogelijk maken, dat dergelijke in het volksleven gewortelde organisaties de veelzijdigheid van de geestelijke en culturele waarden in ons land tot haar recht kunnen doen komen.

Een staatsomroep of een eenheidsomroep moet worden verworpen.

De financiering van de wereldomroep behoort niet uit de luisterbijdragen van de binnenlandse omroep te geschieden.

Het filmbedrijf en de filmverhuur moeten worden onttrokken aan het monopolie van de Nederlandse Bioscoopbond.

VIII. JEUGDZORG, RECREATIE EN SPORT

De algemene vorming van de jeugd moet in de eerste plaats haar basis vinden in een sterk en gezond gezinsleven.

Het jeugdzorgwerk verdient overigens de krachtige steun van de Overheid, echter zonder dat de zelfstandigheid der vrije jeugdvorming daardoor wordt aangetast. Het scheppen van mogelijkheden voor actieve en passieve recreatie vergt, vooral ook in verband met de thans ingevoerde vijfdaagse werkweek, in toenemende mate de zorg van de Overheid.

De lichamelijke opvoeding en de sportbeoefening dienen ten behoeve van een gezonde volksontwikkeling krachtig te worden bevorderd. De Overheid moet ook harerzijds daaraan zodanige financiële steun verlenen, dat deze activiteiten niet afhankelijk worden van de geld-opbrengsten der gokzucht.

Eventuele pogingen om de door de invoering van de vijfdaagse werkweek mogelijk geworden verplaatsing van de wedstrijdssport van de zondag naar de zaterdag, dienen krachtig te worden bevorderd, o.m. door het scheppen van een daardoor noodzakelijk wordende uitbreiding van sportaccomodatatie.

De Overheid diét de beoefening van en de belangstelling voor minder terreinverslindende sporten te bevorderen.

IX. ECONOMISCHE EN MONETAIRE POLITIEK

Een vrije ontwikkeling van het economisch leven moet worden bevorderd. Daartoe moeten productie en distributie zich zoveel mogelijk in de particuliere ondernemingsvorm voltrekken.

De Overheid heeft echter in dezen een eigen verantwoordelijkheid. Een positief economisch en monetair beleid is nodig om die vrije ontwikkeling mogelijk te maken. Dit beleid houdt in:

1. een gezonde monetaire politiek als basis voor waardevast geld en voor een doeltreffende conjunctuurpolitiek.
2. het streven naar verantwoorde concurrentieverhoudingen.

Daarbij zijn met name aan de orde:

- a. krachtige bevordering van het gebruik maken van alle economische mogelijkheden, welke ons land biedt, en van het verhogen van het peil van de welvaart in die streken, waar zij nog is achtergebleven. De regering streeft er met kracht naar dat ons land in de ontwikkeling van de toepassing der kernenergie niet achterop raakt;
- b. een kartelpolitiek, welke misbruik van monopolies en machtsposities door ondernemers voorkomt, en er in het algemeen tegen waakt, dat de vrijheid, die voor het bedrijfsleven tegenover de Overheid wordt begeerd, door de bedrijfs-genoten zelf wordt vernietigd;
- c. een politiek, gericht op een verantwoorde prijsvorming;
- d. een kritische instelling ten aanzien van iedere verdere uitbreiding van dat gedeelte van het bedrijfsleven, dat zich in handen van de Overheid bevindt en, waar dit verantwoord is, beperking van de omvang van deze sector;
- e. het betrekken van het economisch belang van de consument in het overheidsbeleid, zowel ter bescherming van de consument zelf als van het daarbij betrokken deel van het bedrijfsleven;
- f. zowel vanwege het tekort aan arbeidskrachten hier te lande, als ook in verband met de ontwikkeling van de E.E.G. dient de emigratie niet meer in die mate te worden bevorderd als in het verleden noodzakelijk was.

X. SOCIALE POLITIEK

De sociale politiek dient te zijn gericht op:

- a. de handhaving en de uitbreiding van de werkgelegenheid in het bijzonder door voortzetting van de industrialisatie;
- b. een spoedige herziening van de invaliditeitsverzekering en tevens de spoedige totstandkoming van een wet op de arbeidsongeschiktheid, al of niet in het kader van een algemeen wettelijke regeling voor geestelijk en lichamelijk gehandicapten (ook voor de als zodanig geboren) inzake behandelings- en verpleegkosten; in die wettelijke voorziening dienen reeds bestaande groeps-regelingen te worden opgenomen;
- c. een bevredigende regeling voor uitkeringen inzake het levensonderhoud voor alle gehandicapten dient eveneens met spoed tot stand te komen;
- d. de zorg, dat een toenemend nationaal inkomen op rechtvaardige wijze aan de onderscheiden bevolkingsgroepen ten goede komt, met dien verstande, dat de laagste inkomensgroepen daarvan naar verhouding het meest profiteren;
- e. een loonbeleid, dat onder repressief toezicht der Overheid zo direct mogelijk aan de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven wordt overgelaten;
- f. het in de komende parlementaire periode treffen van een regeling tot afschaf-fing van de gemeenteclassificatie inzake de lonen;
- g. bevordering van de totstandkoming van regelingen, welke tot strekking hebben aan allen, die in de onderneming werkzaam zijn een aandeel in de winst toe te kennen.

Het toezicht op deze regelingen door de organen van de loonpolitiek dient te worden opgeheven.

Deze regelingen dienen genoegzame waarborg te bieden tegen overbesteding in de consumptieve sfeer;

- h. voortgaande bevordering van de individuele bezitsvorming als middel ter versterking van de sociale positie der brede lagen van het volk.

XI. BEDRIJFSORGANISATIE EN MAATSCHAPPIJVORMEN

De Overheid bevordert met kracht een hervorming van de structuur van het bedrijfsleven, in dier voege, dat de arbeid naast het kapitaal wordt erkend als constituerend element van de onderneming en dat de werknemers op grond van hun mede-verantwoordelijkheid als volwaardige bedrijfs-genoten worden erkend.

Zo nodig worde, in geval de krachtens de Wet op de Bedrijfsorganisatie vereiste overeenstemming der bedrijfsgenoten niet aanwezig is, tot instelling bij wet van publiekrechtelijke bedrijfsorganen overgegaan.

De Overheid voere geen georganiseerd overleg over economische aangelegenheden met de ene groep van bedrijfsgenoten buiten de aanwezigheid van een vertegenwoordiging der andere groep..

In afwachting van een meer omvattende herziening van het vennootschapsrecht ware over te gaan tot verplichtstelling van de in het huidige Wetboek van Koophandel reeds geboden mogelijkheid, dat 1/3 der commissarissen wordt gekozen door het personeel. Invoering van deze verplichtstelling vinde bedrijfstaksgewijze plaats naar analogie van de Wet op de Ondernemingsraden.

Voorbereid worde een herziening van een vennootschapsrecht, waarbij de arbeid naast het kapitaal wordt erkend als constituerende factor van de onderneming.

In de bestuursvorm der onderneming dient tot uitdrukking te komen, dat de onderneming is een samenwerking tussen arbeid en kapitaal onder leiding van de ondernemer.

XII. RUIMTELIJKE ORDENING EN BEVOLKINGSSPREIDING

Zowel in economisch en sociaal als in bestuurlijk opzicht is een op een grotere bevolkingsspreiding gerichte politiek zaak van algemeen nationaal belang.

Voor de niet tot voldoende ontwikkeling gekomen gebieden vereist zij een beleid, dat

a. de voorwaarden schept voor een gezonde economische ontwikkeling door industrialisatie en door verdere mechanisatie en rationalisatie in de agrarische sector;

b. de openbare voorzieningen treft, die het vestigingsklimaat en de sociale leefbaarheid versterken.

Het beleid inzake de ontwikkelingskernen dient, na een eventuele herwaardering op onderdelen, te worden voortgezet.

Voor de reeds aan sterke bevolkingsconcentratie onderhevige gebieden is een politiek vereist, die

a. aanstuurt op een zodanig gebruik van de nog aanwezige ruimte, dat de toekomstige economische functionering dier gebieden haar normale voortgang kan hebben, zo nodig mede door het voorkomen van vestigingen, die bij hun plaatskeuze niet aan deze gebieden gebonden zijn;

b. de gelegenheid schept voor voldoende recreatie van de grote-stadsbevolking;

c. de reeds bij land- en tuinbouw in gebruik zijnde gronden zoveel mogelijk ontziet naar gelang van hun productieve waarde;

d. maatregelen neemt tegen de steeds voortschrijdende lucht- en waterverontreiniging;

e. medewerking verleent aan een gezonde sociale aanpassing van de naar de stad gemigreerde plattelandsbewoner.

De centrale Overheid dient, ook voor wat haar eigen vestigingen en de uitvoering van haar eigen werken betreft, bij te dragen tot een meer gelijkmatige verdeling van bevolking en werkgelegenheid over ons land.

XIII. WONINGNOOD EN VOLKSHUISVESTING

De A.R. Partij acht het feit, dat 17 jaar na de tweede wereldoorlog nog op ruime schaal de direct-menselijke ellende van de woningnood bestaat in onze overigens welvarende volkshuishouding een zodanig ernstige en onaantvaardbare omstandigheid, dat met terzijdestelling desnoods van belangrijke andere openbare en particuliere belangen, alles erop moet worden gericht om in de komende vier jaren de schaarste aan woningen in algemene zin op te heffen.

Daartoe zal het in de eerste plaats noodzakelijk zijn de totale in ons land beschikbare bouwcapaciteit te vergroten, mede door ruimere gebruikmaking van fabrieksmatige en arbeidsbesparende bouwmethoden. Deze capaciteitsvergroting zal voor

een lange reeks van jaren nodig zijn, niet alleen om thans op beslist korte termijn de directe woningnood op te heffen, maar tevens om de van jaar tot jaar met tienduizenden in aantal toenemende krotten op te ruimen en voorts om ruime uitvoering te geven aan voor de algemene ontwikkeling van ons land zo belangrijke werken op het gebied van industrie, onderwijs, utiliteitsbouw, weg- en waterbouw en recreatie.

Voorzover de beschikbare bouwcapaciteit voorshands niet voldoende is om aan alle aanwezige bouwbehoeften te voldoen, dient nog meer dan tot dusver aan de woningbouw voorrang te worden gegeven.

Hoezeer de A.R. Partij ook op het standpunt staat, dat, met handhaving van de woningwetbouw, moet worden gestreefd naar toestanden, waarin in het algemeen de voorziening van directe levensbehoeften, waartoe de huisvesting behoort, door de staatsburger uit eigen middelen zonder overheidssubsidie moet kunnen worden verzorgd, toch meent zij, dat zowel de schaarste aan woningen als het inkomenspeil van grote delen der bevolking thans nog steeds van dien aard zijn, dat deze doelstelling nog slechts met grote voorzichtigheid kan worden gerealiseerd.

Dit brengt met zich mede, dat bij de woningbouw de hoogste prioriteit moet worden toegekend aan goedkope — en goede — woningen, die door de betrokkenen tegen een redelijk bedrag kunnen worden gehuurd, ook wanneer dit noodzakelijk maakt een vergroting van het aantal te subsidiëren woningen, hetzij in de woningwet- dan wel in de premiesector.

Verdere huuraanpassing zal moeten plaatsvinden, voorzover deze rechtvaardig is voor particuliere woningbezitters of noodzakelijk is om woningbouw tot een economisch rendabele zaak te maken.

De bevordering van het eigen woningbezit moet mede vanwege de maatschappelijke betekenis van particuliere bezitsvorming worden voortgezet en versterkt.

XIV. LAND- EN TUINBOUW

De A.R. Partij acht noodzakelijk een sociaal-economische landbouwpolitiek op lange termijn, die geplaast wordt in het kader van de algemene maatschappelijke ontwikkeling en die derhalve gericht is op het in goede banen leiden van de veranderingen, welke bezig zijn zich te voltrekken zowel binnen als buiten de landbouw en zowel nationaal als internationaal.

Het zal een zodanige basis dienen te vormen, dat een zelfstandige boeren- en tuindersstand samen met de daarin betrokken werknemers kan bijdragen tot de bloei der moderne samenleving.

Zij bepleit in dit verband bij de Overheid:

- a. een markt- en prijspolitiek, die een zodanig stabiel rentabiliteitsniveau kan scheppen, dat het de land- en tuinbouw in staat stelt het gewenste aanpassingsproces te volbrengen;
- b. verbreding van de structuurpolitiek, met grotere nadruk op de bevordering van de ontsluiting van het platteland (verkeers- en waterstaatkundige werken, waterleiding, electrificatie, huisvesting);
- c. verdere verruiming en verbreding van de werkgelegenheid op het platteland (industrialisatie, recreatie);
- d. verruiming van de mogelijkheden voor niet-agrarische beroepsopleiding ten plattelande;
- e. stimulering van het wetenschappelijk onderzoek in de landbouw, zowel op economisch als op technisch gebied;
- f. versterking van het land- en tuinbouwonderwijs;
- g. uitbreiding van de economische en agrarisch-sociale voorlichting;
- h. versterking van de positie van het gezinsbedrijf;
- i. bevordering van de ruilverkaveling;
- j. actieve medewerking aan de landbouwpolitiek in de Europese Economische Gemeenschap, zulks in nauw verband met de ontwikkeling van het beleid van deze Gemeenschap in de overige sectoren van het economisch leven;

- k. een fiscale politiek, die rekening houdt met de structuur van de agrarische onderneming en er toe bijdraagt, dat een aanpassing aan de gewijzigde productie- en afzetomstandigheden kan worden verkregen.

XV. SCHEEPVAART, LUCHTVAART EN VISSERIJ

De A.R. Partij vraagt de aandacht van de Overheid voor de uiterst conjunctuur-gevoelige binnenvaart.

De samenwerking en zelfwerkzaamheid van de duizenden particuliere schippers in hun organisatorische verbanden moeten door de Overheid worden bevorderd. In de door waterstaatswerken geschade belangen van vissers in het Delta-, IJsselmeer- en Lauwerszeegebied en elders moet behoorlijk en tijdig worden voorzien. Er dient voor te worden gewaakt, dat de positie van ons land op het gebied van de zee- en luchtvaart wordt gehandhaafd.

XVI. MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

De A.R. Partij wil een zelfstandig midden- en kleinbedrijf, dat een waardevol onderdeel vormt van onze moderne samenleving.

Wanneer de Overheid aan het bedrijfsleven de ruimte verschaft om een geleidelijke groei tot stand te brengen dan dient dit zo te gebeuren, dat het midden- en kleinbedrijf van deze ruimte op overeenkomstige wijze gebruik kan maken als andere delen van ons bedrijfsleven.

Het midden- en kleinbedrijf dient in het georganiseerd overleg tussen Overheid en bedrijfsleven op voet van gelijkheid met de overige gesprekspartners te worden behandeld.

De A.R. Partij bepleit, dat het overheidsbeleid gericht wordt op:

- a. het bevorderen van een verdere regeling voor het middenstandsonderwijs, ook het christelijk onderwijs;
- b. een acceptabele situatie bij het bezetten van nieuwe bedrijfspanden; deze bezetting dient niet beheerst te worden door ongelijkheid in economische machtsverhoudingen, maar dient samen te gaan met veelzijdig overleg gegrond op sociaal-economische maatstaven;
- c. het geven van financiële bijdragen bij het totstandkomen van initiatieven uit het midden- en kleinbedrijf, teneinde deze initiatieven aldus te stimuleren; dit zou o.m. kunnen geschieden door het leveren van
 - een bijdrage voor de bedrijfs-economische en -technische voorlichting aan het midden- en kleinbedrijf;
 - een bijdrage in de financiering van een maatschappij voor de aankoop van gronden voor de bouw van bedrijfspanden;
 - een bijdrage in een spaarfonds voor aspirant-ondernemers;
- d. vertegenwoordiging van het midden- en kleinbedrijf in het Economisch en Sociaal Comité van de E.E.G., overeenkomstig de daarvoor vastgestelde regels;
- e. het treffen van een wettelijke voorziening tegen oneerlijke concurrentie op het gebied van de reclame en voorts verbetering van de Wet Beperking Cadeaustelsel en de Uitkoopwet, met als doel het bevorderen van een ordelijk economisch verkeer, het garanderen van rechtszekerheid en het verkrijgen van een aanpassing aan zich wijzigende omstandigheden.

XVII. MAATSCHAPPELIJK WERK

Maatschappelijk werk is een zaak van levensbeschouwing.

Mede daarom moet het kerkelijk en particulier initiatief op dit gebied voorrang hebben en moeten de uit dat initiatief voortgekomen verenigingen en instellingen, door subsidiëring aan de hand van objectieve normen, in de gelegenheid worden gesteld een zo groot mogelijk gedeelte van de maatschappelijke zorg uit te voeren. De overheid dient in het algemeen het particulier initiatief te laten voorgaan en zich in ieder geval te onthouden van arbeid, welke op even vruchtbare wijze kan worden verricht door de in de aanhef genoemde lichamen.